

کلانشهرهای چندهسته‌ای

تالیف

پیترو هال و کتی پین

ترجمه

دکتر کرامت‌الله زیاری

استاد دانشگاه تهران

توجه!

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

انتشارات دانشگاه تهران

شماره ۳۲۸۱

شماره مسلسل ۷۱۹۳

Geoffrey Hall, Peter

حال، پیتر جری، ۱۹۳۲ م.
کلاشهرهای چندگانه‌ای / تألیف پیتر حال، کتی پین؛ ترجمه کرامت‌الله زیاری. تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۱.
ع، ۳۰۷ ص؛ مضمون جدول، نمودار. (انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره ۷۱۹۳).

ISBN 978-964-03-6270-9

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا
عنوان اصلی: The Polycentric Metropolis : Learning From Mega - City Regions Europe.

کتابنامه.

شهرهای بزرگ - - اروپا - عمران منطقه‌ای - - اروپا - شهرسازی - - اروپا. پین، کتی
Pain, Kathy. زیاری کرامت‌الله، ۱۳۳۲ - مترجم. دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات.

۱۳۹۱

۳۰۷/۷۱۹۳-۹۳

۲ هـ الف / ۳۳۴ HT

۳۶۹۹۳۴۱

عنوان: کلاشهرهای چندگانه‌ای

تألیف: پیتر حال - کتی پین

ترجمه: دکتر کرامت‌الله زیاری

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

ISBN: 978-964-03-6270-9

9 789640 362709

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجم است»

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

بها: ۸۵۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - سایت <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

صفحه

- بخش اول: کلانشهر چند مرکزی: پیدایش مناطق مگا شهری ۱
- ۱- از کلان شهری تا چندشهری، پیتروال و کیتی پین ۱
- بخش دوم: تحلیل کلانشهر چند مرکزی: تعریف کمی مناطق مگا شهری ۲۵
- ۲- استخوان بندی شهر چند مرکزی: ۸ منطقه مگا شهری به طور خلاصه، پیتروال، کیتی پین و نیک گرین ۲۵
- ۳- سازمان شهر چند مرکزی: سازمان ساختارها و شبکه‌ها، پیتر تیلور، دیوید اوانس و کیتی پین ۶۶
- ۴- اتصال منطقه مرکزی و حیاتی اروپا، پیتروال، کیتی پین و لوک کاپین ۸۲
- ۵- جغرافیای اطلاعات شهر اروپایی: ترسیم جریان اطلاعات، پیتروال، کیتی پین و نیک گرین ۹۰
- بخش سوم: مفهوم شهر چند مرکزی: عوامل، شبکه‌ها و مناطق ۱۲۵
- ۶- شرکت‌ها و مکان‌ها پیرامون مناطق مگا شهری، کیتی پین و پیتروال ۱۲۵
- ۷- جریان‌ها و روابط درون و بیرون مجموعه، کیتی پین و پیتروال ۱۴۷
- ۸- مردم و مکان‌ها: وابستگی بین "فضای جریان‌ها" و "فضای مکان‌ها"، کیتی پین و پیتروال ۱۶۳
- بخش چهارم: بازدید کلان شهر چند مرکزی: هویت‌های منطقه‌ای، سیاست‌های منطقه‌ای ۱۷۹
- ۹- جنوب شرق انگلستان: منظومه جهانی، کیتی پین، پیتروال، گرت پتس و دیوید واکر ۱۷۹
- ۱۰- رندستد هلند: وجوه چندگانه مدل نقش چند مرکزی، بارت لامبرگتس، رابرت کلاسترمن، مرجین ون در ورف، رابرت رولینگ و لوک کاپین ۱۹۷
- ۱۱- بلژیک مرکزی: چند مرکز گرایی در مفهوم فدرالی، کریستین وندرموتین، مارسل رولندس، لورنت آجین و اتین کاستیو ۲۰۸
- ۱۲- راین رور: شهر چند مرکزی در بهترین حالت آن، ولفنگ نپ، دانیلا شریگ و پیتر اشمیت ۲۱۹
- ۱۳- راین مین: ایجاد کار شهر چند مرکزی، تیم فرنیگ، میشل هوپلر، کریستوف مگر و کریستین فیشر ۲۳۱
- ۱۴- منطقه کلان شهری اروپایی شمال سوئیس: تحریک نمایندگان برای توسعه فضایی و پاسخ‌های دولت ۲۴۳
- لارس گلاسنزمن، سیمون گابی، کریستین کروس، آلن تیرستین و ناتالی گریلن ۲۴۳
- ۱۵- منطقه پاریس: برنامه ریزی فضایی چند مرکزی در یک منطقه کلانشهری تک مرکزی، لادویک هالبرت ۲۵۵

۱۶- دوبلین بزرگتر در اقتصاد پلنگی سلتیک: " به سوی یک منطقه مگاشهری چندمرکزی " کریس ون اگرات،
مارتین سوکول و پیتر استافورد ۲۶۶

بخش پنجم: برنامه ریزی شهر اروپایی: کارایی سیاست ۲۷۷

۱۷- از استراتژی تا نیل به آن: پاسخهای سیاست، پیترهال و کیتی بین ۲۷۷
شهر چند مرکزی تا چه حد موفقیت اقتصادی و پایداری دارد؟ .....

منابع و مآخذ ۳۰۱

فهرست اشکال

- ۱.۱ چند ضلعی دیدگاه توسعه فضایی اروپا..... ۴
- ۱.۲ کریدورهای ترافیک هوایی جهانی اصلی ۹
- ۲.۱ جمعیت هر نواحی تطبیقی سال ۲۰۰۰..... ۲۹
- ۲.۲ تعداد مناطق شهری عملکردی سال ۲۰۰۰..... ۳۱
- ۲.۳ درصد جمعیت و اشتغال در اولین شهر مناطق شهری عملکردی سال ۲۰۰۰..... ۳۱
- ۲.۴ جمعیت و اشتغال در اولین شهر مناطق شهری عملکردی سال ۲۰۰۰، بزرگترین و کوچکترین شهر ۳۲
- ۲.۵.۱ منطقه مگاشهری جنوب شرق انگلیس: مناطق شهری عملکردی اصلی و جمعیت ۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱..... ۳۲
- ۲.۵.۲ منطقه مگاشهری رندستد: مناطق شهری عملکردی اصلی و جمعیت ۱۹۸۲-۱۹۹۲-۲۰۰۲..... ۳۵
- ۲.۵.۳ منطقه مگاشهری بلژیک مرکزی: مناطق شهری عملکردی اصلی و جمعیت ۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱..... ۳۵
- ۲.۵.۴ منطقه مگاشهری راین رور: مناطق شهری عملکردی اصلی و جمعیت ۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱..... ۳۶
- ۲.۵.۵ منطقه مگاشهری راین مین: مناطق شهری عملکردی اصلی و جمعیت ۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱..... ۳۶
- ۲.۵.۶ منطقه مگاشهری شمال سوئیس: مناطق شهری عملکردی اصلی و جمعیت ۱۹۸۱-۱۹۹۰-۲۰۰۰..... ۳۷
- ۲.۵.۷ منطقه مگاشهری منطقه پاریس: مناطق شهری عملکردی اصلی و جمعیت ۱۹۸۲-۱۹۹۰-۱۹۹۹..... ۳۷
- ۲.۵.۸ منطقه مگاشهری دوبلین بزرگتر: مناطق شهری عملکردی اصلی و جمعیت ۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۲..... ۳۸
- ۲.۶ تغییر جمعیت و اشتغال در اولین شهر مناطق شهری عملکردی سال ۰ بزرگترین و کوچکترین شهر ۲۰۰۰ - ۱۹۹۰..... ۳۸
- ۲.۷.۱ تغییر جمعیت منطقه مگاشهری جنوب شرق انگلستان ۱۸۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱..... ۴۰
- ۲.۷.۲ تغییر جمعیت منطقه مگاشهری رندستد: ۱۹۸۲-۱۹۹۲-۲۰۰۲..... ۴۰
- ۲.۷.۳ تغییر جمعیت منطقه مگاشهری بلژیک مرکزی ۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱..... ۴۱
- ۲.۷.۴ تغییر جمعیت منطقه مگاشهری راین رور ۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱..... ۴۱
- ۲.۷.۵ تغییر جمعیت منطقه مگاشهری راین مین ۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱..... ۴۲
- ۲.۷.۶ تغییر جمعیت منطقه مگاشهری شمال سوئیس ۱۹۸۱-۱۹۹۰-۲۰۰۰..... ۴۳
- ۲.۷.۷ تغییر جمعیت منطقه مگاشهری منطقه پاریس ۱۹۸۲-۱۹۹۰-۱۹۹۹..... ۴۳
- ۲.۷.۸ تغییر جمعیت منطقه مگاشهری دوبلین بزرگتر ۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۲..... ۴۴
- ۲.۸ تراکم جمعیت در سال ۲۰۰۰..... ۴۵
- ۲.۹ تراکم اشتغال در سال ۲۰۰۰..... ۴۵
- ۲.۱۰.۱ منطقه مگاشهری جنوب شرق انگلستان: رفت و آمد شهر- روستا ۲۰۰۱..... ۵۰
- ۲.۱۰.۲ منطقه مگاشهری رندستد: رفت و آمد شهر- روستا ۲۰۰۱..... ۵۰
- ۲.۱۰.۳ منطقه مگاشهری بلژیک مرکزی: رفت و آمد شهر- روستا ۲۰۰۱..... ۵۱

۵۱	.....	۲۰۰۱	روستا شهر- روستا
۵۲	.....	۲۰۰۱	روستا شهر- روستا
۵۳	.....	۲۰۰۱	روستا شهر- روستا
۵۳	.....	۲۰۰۱	روستا شهر- روستا
۵۵	.....	۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱	جمعیته - اندازه
۵۵	.....	۱۹۸۲-۱۹۹۲-۲۰۰۲	جمعیته - اندازه
۵۶	.....	۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱	جمعیته - اندازه
۵۶	.....	۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱	جمعیته - اندازه
۵۷	.....	۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱	جمعیته - اندازه
۵۷	.....	۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۱	جمعیته - اندازه
۵۸	.....	۱۹۸۱-۱۹۹۰-۱۹۹۹	جمعیته - اندازه
۵۸	.....	۱۹۸۱-۱۹۹۱-۲۰۰۲	جمعیته - اندازه
۶۰	.....	۲۰۰۱	خود محدود
۶۰	.....	۲۰۰۲	خود محدود
۶۱	.....	۲۰۰۱	خود محدود
۶۱	.....	۲۰۰۱	خود محدود
۶۲	.....	۲۰۰۱	خود محدود
۶۲	.....	۲۰۰۰	خود محدود
۶۳	.....	۱۹۹۹	خود محدود
۶۳	.....	۲۰۰۲	خود محدود
۶۸	.....		قانونی
۷۸	.....		نخست در هر منطقه
۸۸	.....	۲۰۰۲	پاییز
۸۸	.....	۲۰۰۳	پاییز
۹۳	.....	۲۰۰۳	فرانسه
۹۷	.....	۲۰۰۴	نوامبر
۹۹	.....		سفر تجاری
۹۹	.....	۷۶۴	مورد
۱۰۰	.....	۸۳۳	مورد
۱۰۰	.....	۱۳۴۳	مورد
۱۰۱	.....	۸۴۴	مورد

فهرست □ خ

- ۱۰۱..... ۵.۴.۲ سفر تجاری، رندستد، ۱۲۷۱ مورد
- ۱۰۲..... ۵.۴.۳ سفر تجاری، رندستد، ۱۲۷۲ مورد
- ۱۰۲..... ۵.۴.۴ سفر تجاری، رندستد، ۱۲۴۱ مورد
- ۱۰۳..... ۵.۵.۱ سفر تجاری، بلژیک مرکزی، ۸۰۵ مورد
- ۱۰۴..... ۵.۵.۲ سفر تجاری، بلژیک مرکزی، ۸۴۰ مورد
- ۱۰۴..... ۵.۵.۳ سفر تجاری، بلژیک مرکزی، ۸۹۶ مورد
- ۱۰۵..... ۵.۵.۴ سفر تجاری، بلژیک مرکزی، ۹۲۲ مورد
- ۱۰۶..... ۵.۶.۱ سفر تجاری، راین رور، ۱۱۶۹ مورد
- ۱۰۶..... ۵.۶.۲ سفر تجاری، راین رور، ۱۱۹۸ مورد
- ۱۰۷..... ۵.۷.۱ سفر تجاری، راین مین، ۱۰۷۱ مورد
- ۱۰۷..... ۵.۷.۲ سفر تجاری، راین مین، ۱۰۷۷ مورد
- ۱۰۷..... ۵.۷.۳ سفر تجاری، راین مین، ۱۰۹۱ مورد
- ۱۰۸..... ۵.۷.۴ سفر تجاری، راین مین، ۱۱۰۳ مورد
- ۱۰۸..... ۵.۸.۱ سفر تجاری، منطقه مگاشهری شمال سوئیس، ۱۱۷۵ مورد
- ۱۰۸..... ۵.۸.۲ سفر تجاری، منطقه مگاشهری شمال سوئیس، ۱۱۸۷ مورد
- ۱۰۹..... ۵.۸.۳ سفر تجاری، منطقه مگاشهری شمال سوئیس، ۱۱۹۷ مورد
- ۱۰۹..... ۵.۸.۴ سفر تجاری، منطقه مگاشهری شمال سوئیس، ۱۲۱۱ مورد
- ۱۰۹..... ۵.۹.۱ سفر تجاری، منطقه پاریس، ۹۳۰ مورد
- ۱۱۰..... ۵.۹.۲ سفر تجاری، منطقه پاریس، ۹۴۷ مورد
- ۱۱۰..... ۵.۹.۳ سفر تجاری، منطقه پاریس، ۹۷۱ مورد
- ۱۱۰..... ۵.۹.۴ سفر تجاری، منطقه پاریس، ۱۰۰۰ مورد
- ۱۱۱..... ۵.۱۰.۱ سفر تجاری، دوبلین بزرگتر، ۸۷۵ مورد
- ۱۱۲..... ۵.۱۰.۲ سفر تجاری، دوبلین بزرگتر، ۹۰۱ مورد
- ۱۱۲..... ۵.۱۰.۳ سفر تجاری، دوبلین بزرگتر، ۱۱۸۲ مورد
- ۱۱۲..... ۵.۱۰.۴ سفر تجاری، دوبلین بزرگتر، ۱۲۲۳ مورد
- ۱۱۸..... ۵.۱۱ ترافیک تلفن
- ۱۱۹..... ۵.۱۲ تلفنهای کنفرانس (تلفن و ویدئو)
- ۱۲۰..... ۵.۱۳ ترافیک ایمیل
- ۱۲۰..... ۵.۱۴ عاملان محل (اهمیت وابسته)
- ۱۸۴..... ۹.۱ چشم انداز فضایی ناحیه کلان شهری شمال غرب ۲۰۰۰
- ۱۸۸..... ۹.۲ استراتژی اجتماعات محلی پایدار ۲۰۰۳
- ۱۸۸..... ۹.۳ دیاگرام کلیدی طرح شهردار لندن ۲۰۰۴

- ۱۹۲.....۹.۴ استراتژی فضایی جنوب شرق ۲۰۰۵ قطب‌ها
- ۱۹۵.....۹.۵ میلتن کیتز- استراتژی زیر منطقه‌ای جنوب میدلنز ۲۰۰۳
- ۱۹۸.....۱۰.۱ خلاصه رندستد
- ۱۹۹.....۱۰.۲ توزیع جمعیت و اشتغال بر پایه داده‌های آمارهای دفتر مرکزی
- ۲۰۱.....۱۰.۳ مشاغل خدمات تجاری در مراکز منتخب رندستد
- ۲۰۲.....۱۰.۴ ارکان هلندی شرکت‌های خدمات تجارت جهانی
- ۲۰۳.....۱۰.۵ اتصالات شهرهای جهانی: شبکه‌های دفتری
- ۲۰۵.....۱۰.۶ اتصالات درون منطقه‌ای در شبکه‌های دفتری
- ۲۱۲.....۱۱.۱ بلژیک مرکزی: دسته نیروی انسانی
- ۲۱۳.....۱۱.۲ بلژیک مرکزی: ارتباطات بین المللی شرکت‌های خدمات تولید کننده پیشرفته
- ۲۱۶.....۱۱.۳ بلژیک مرکزی: ارتباطات ملی درون شرکتی شرکت‌های خدمات تولید کننده پیشرفته
- ۲۲۱.....۱۲.۱ منطقه مگاشهری راین رور
- ۲۲۳.....۱۲.۲ ساختار اشتغال شرکت‌های خدمات تولید کننده پیشرفته ۶ منطقه شهری عملکردی راین رور
- ۲۳۲.....۱۳.۱ منطقه مگاشهری راین مین
- ۲۳۸.....۱۳.۲ شرکت‌های خدمات تولید کننده پیشرفته مناطق شهری عملکردی راین مین
- ۲۳۸.....۱۳.۳ اتصالات شبکه ای بین مناطق شهری عملکردی در راین مین
- ۲۴۶.....۱۴.۱ منطقه کلانشهری اروپا در شمال سوئیس
- ۲۴۷.....۱۴.۲ مناطق شهری عملکردی در منطقه کلانشهری اروپا در شمال سوئیس و به هم پیوستگی آنها در شبکه‌های محلی شرکت‌های خدمات تولید کننده پیشرفته
- ۲۴۹.....۱۴.۳ همکاری فرا شرکتی بین شرکت‌های خدمات تولید کننده پیشرفته در زیر منطقه‌های مختلف
- ۲۶۷.....۱۶.۱ منطقه دزلبین بزرگتر، قدرت‌های محلی منطقه‌ای و مراکز شهری
- ۲۷۱.....۱۶.۲ توزیع چند محلی شرکت‌های خدمات تولید کننده پیشرفته در منطقه دزلبین بزرگتر ۲۰۰۴

فهرست جداول

۶	۱.۱ سیستم مکان مرکزی کریستالر ۱۹۳۳
۹	۱.۲ گروه لوبورو موجودی شهرهای جهانی
۱۰	۱.۳ سلسله مراتب شهرهای جهانی براساس اتصالات هوایی ۱۹۹۷
۲۸	۲.۱ هشت منطقه مگاشهری، داده‌های پایه
۶۵	۲.۲ هشت منطقه مگاشهری، نشانه شهر چند مرکزی عملکردی معمولی و ویژه
۶۷	۳.۱ شبکه‌های دفتری دو شرکت حقوقی
۶۹	۳.۲ توزیع مطالعات شرکت‌ها در مناطق مگاشهری توسط بخش‌ها
۷۰	۳.۳ تولیدات داده: شهرهای شرکت‌های خدماتی در سراسر مناطق مگاشهری
۷۲	۳.۴ شهرهای انتخاب شده برای مطالعه توسط مناطق مگاشهری
۷۵	۳.۵ اتصالات شبکه در مناطق مگاشهری
۷۶	۳.۶ اتصالات جهانی در مناطق مگاشهری
۷۶	۳.۷ نواحی زیر منحنی برای شیب‌های منحنی برای مقیاس‌های مختلف جغرافیایی توسط مناطق مگاشهری
۸۲	۳.۸ اتصالات بزرگ درون منطقه‌ای
۸۵	۴.۱ برآورد اتصالات: انتخاب مراکز
۸۹	۴.۲ نمایش اتصالات: هوا، ریلی، ترکیبی، پاییز ۲۰۰۳
۹۳	۵.۱ پاسخ به برآورد بافت
۹۴	۵.۲ خط اصلی تجارت
۹۵	۵.۳ تمام تعداد جلسات یک شرکت و در سایر شرکت‌ها یا سازمان‌ها
۹۸	۵.۴ طریقه سفر عمده برای سفر تجاری در یک روز هفته
۱۱۴	۵.۵ توزیع مکالمات تلفنی ایجاد شده برای تمام ۵ محل کاری
۱۱۴	۵.۶ توزیع تمام مکالمات تلفنی در یک هفته
۱۱۴	۵.۷ توزیع تمام تلفن و ویدئو کنفرانس‌ها در یک هفته برای تمام ۵ محل کاری
۱۱۵	۵.۸ توزیع تمام تلفن و ویدئو کنفرانس‌ها در یک هفته
۱۱۵	۵.۹ توزیع تمام ایمیل‌های فرستاده شده و دریافت شده در یک هفته برای تمام ۵ محل کاری
۱۱۵	۵.۱۰ توزیع تمام ایمیل‌های فرستاده شده و دریافت شده در یک هفته
۱۱۷	۵.۱۱ اهمیت عاملان محل توسط شهرستان
۱۸۶	۹.۱ خانه‌ها و مشاغل جدید پیشنهادی در جنوب انگلستان تا سال ۲۰۳۱
۲۰۹	۱۱.۱ جمعیت و سطح نواحی مناطق بلژیکی
۲۱۰	۱۱.۲ مناطق شهری عمده بلژیک در ۲۰۰۳

- ۱۱.۳ تمام اشتغال و حقوق استخدامی در خدمات تولیدی پیشرفته در نه شهر اصلی بلژیک ۲۱۳
- ۱۲.۱ نمایش اتصال شهرهای جهانی مناطق شهری عملکردی در منطقه راین رور ۲۲۳
- ۱۳.۱ عارضه‌های اصلی اقتصادی اجتماعی و روند مناطق شهری عملکردی در منطقه راین مین ۲۳۵
- ۱۳.۲ اشتغال خدمات تولیدی پیشرفته در راین مین ۲۳۷
- ۱۴.۱ داده‌های پایه برای مناطق کلانشهری اروپایی شمال سوئیس ۲۴۶
- ۱۴.۲ اشتغال خدمات تولیدی پیشرفته در مناطق شهری عملکردی شمال سوئیس ۲۴۸
- ۱۵.۱ آمارهای متفاوت پیرامون منطقه پاریس ۲۵۶
- ۱۵.۲ اشتغال در شهر پاریس و حلقه‌های پیرامون ۲۵۷
- ۱۵.۳ تغییر اشتغال در شهر پاریس و حلقه‌های پیرامون ۱۹۸۲-۱۹۹۹ ..... ۲۵۸
- ۱۶.۱ شرکت‌های خدمات تولیدی پیشرفته چند محلی در منطقه دوبلین بزرگتر ۲۶۸

www.ketaboo.ir

فهرست کلمات اختصار:

AMIDS: انستیتو آمتردام برای مطالعات توسعه بین‌المللی و کلانشهری

APS: خدمات تولیدی پیشرفته

CASI: مصاحبه به کمک کامپیوتر

CATI: مصاحبه‌های تلفنی به کمک کامپیوتر

CBD: محدودۀ تجاری مرکزی

CBS: آمارهای دفتر مرکزی

CBSA: ناحیه آماری مبتنی بر هسته (هسته بنیان)

CEO: متصدی اجرایی

CERN: شورای اروپایی تحقیق هسته‌ای

CHF: سوئیس - فرانسی

CMSA: نواحی آماری متروپولیتن به سورت مرکب

CNRS: مرکز ملی تحقیق علمی

CTRI: کانال اتصال ریلی

DATAR: نمایندگی آمایش سرزمین و اقدام‌های منطقه

DDR: جمهوری دموکراتیک آلمان

DELG: دپارتمان دولت محلی، میراث تاریخی و محیط زیست

DETR: دپارتمان محیط زیست، حمل و نقل و مناطق

DRA: مقامات منطقه ای دوبلین

EC: کمیسیون اروپا

EERA: مجمع منطقه ای شرق انگلستان

EMR: منطقه کلانشهری اروپا

EMRA: مجمع منطقه ای شهرق میدلندز

ESDP: دیدگاه توسعه فضایی اروپا

ESPON: شبکه دیدگاه توسعه فضایی اروپا

ETIC: شاخص پیوستگی ارضی اروپا

ETH: انستیتو تکنولوژی فدرال سوئیس

EU: اتحادیه اروپا

EU25: اتحادیه بزرگ اروپا

FDI: سرمایه گذاری مستقیم خارجی

FUR: منطقه شهری عملکردی

س □ کلانشهرهای چندهسته‌ای

GuWC: شهرهای جهانی

GDP: تولید ناخالص داخلی

GEMECA: گروه تحلیل تطبیقی نواحی متروپلیتن اروپا

GOEE: دفتر دولت در شرق انگلیس

GOEM: دفتر دولت در میدلندز شرقی

GOSE: دفتر دولت در جنوب شرق

Hbf: ایستگاه اصلی

HQ: ارکان، قرارگاه

IAURIF: انستیتوی مدیریت منطقه شهری فرانسه

ICE: اکسپرس درون شهری

ICT: تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات

IDA: آژانس توسعه صنعتی

IFSC: مرکز بین المللی خدمات مالی

IGEAT: انستیتوی مدیریت ارضی محیط زیست

ILS NRW: انستیتوی برنامه ریزی ارضی و منطقه‌ای در زوریخ

INSEE: انستیتوی ملی آمار و طرح‌های اقتصادی

ISP: تولید کننده خدمات اینترنت

IT: فناوری اطلاعات

KIS: خدمات دانش - وسیع

MCR: منطقه مگاشهری

MERA: مقامات منطقه شرق میانه

MNC: شرکت چندملیتی

MSA: ناحیه آماری کلانشهری

MST: تکنولوژی میکروسیستمی

NSS: استراتژی فضایی ملی

NUTS: فرهنگ لغت مخصوص آمار واحدهای ارضی

NWE/ERDF: بنیاد توسعه منطقه‌ای شمال غرب اروپا

NWMA: ناحیه کلان شهری شمال غرب

OSPM: دفتر قائم مقام نخست وزیر انگلیس

OECD: سازمان توسعه و همکاری اقتصادی

OMB: دفتر مدیریت و بودجه ایالات متحده

ONSS: دفتر ملی امنیت اجتماعی

OPODO: فرصت عمل

PA: دستیار شخصی

PAPI: مصاحبه کاغذ و قلمی (پرسش‌نامه)

PAT: سیاست مدیریت ارضی

PBKAL: شبکه ریلی سریع السیر میان پاریس، بروکسل، کلن، آمستردام و لندن

PN8: مناطق نگاشته‌ری A گانه

PRD: برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای

PUA: ناحیه شهری اصلی و عمده

R&D: تحقیق و توسعه

RPB: هیئت برنامه‌ریزی منطقه‌ای

RSS: استراتژی فضایی منطقه‌ای

SEERA: مجمع منطقه‌ای جنوب شرق انگلیس

SMEs: بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط مقیاس

SPF: خدمات عمومی فدرالی

SPV: وسایل نقلیه برای اهداف ویژه

TEN: شبکه قطارهای اروپا

UCL: کالج دانشگاه لندن

UNCTAD: کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد

UNESCO: سازمان فرهنگی، آموزشی و علمی ملل متحد

WAN: شبکه ناحیه وسیع

ZDF: سوئیسی، آلمانی و فرانسوی

WWW.KELODIP.COM

فهرست شرکت کنندگان (همکاران در تالیف کتاب):

لورنت آجین، محقق انستیتوی مدیریت ارضی محیط زیست در دانشگاه آزاد بروکسل
اتین کاستیو، محقق انستیتوی مدیریت ارضی محیط زیست در دانشگاه آزاد بروکسل
دیوید اوانس، محقق دپارتمان جغرافیا، لوبورو
کریستین فیشر، مدرس رشته جغرافیای انسانی دانشگاه تریر و عضو تیم تحقیق هیدلبرگ
نیم فرینگ، مدرس رشته جغرافیای انسانی دانشگاه هیدلبرگ
سیمون گیابی، کمک محقق در انستیتوی تکنولوژی فدرالی سوئیس
لارس گلانزمن، کمک محقق در انستیتوی تکنولوژی فدرالی سوئیس
نیک گرین، مشاور مستقل به خصوص در زمینه کارتوگرافی برای شهرسازان که قبلاً عضو انستیتو مطالعات اجتماعات محلی بود.
نانالی گرین، عضو انستیتو تکنولوژی فدرال سوئیس
لودویک هالبرت، محقق جغرافیای اقتصادی در مرکز تحقیق علمی ملی فرانسه
پترهال، استاد برنامه ریزی و بازسازی در کالج دانشگاه لندن و محقق ارشد در بنیاد جوان و راهنمای انستیتوی مطالعات اجتماعات محلی و مدیر پروژه چند شبکه ای
میشل هیلر، مدرس رشته جغرافیای انسانی دانشگاه لیورنو و رئیس تیم تحقیق هیدلبرگ
لوک کاپین، مدرس ارشد انستیتوی آمستردام برای مطالعات توسعه بین المللی و کلانشهری
رابرت کلاسترمن، استاد جغرافیای انسانی و برنامه ریزی در انستیتوی مطالعات توسعه بین المللی و کلانشهری دانشگاه آمستردام
ولفگانگ نپ، اقتصاددان ارشد و برنامه ریز فضایی در دورتمند
کریستین کروس، کمک محقق در انستیتوی برنامه ریزی ارضی و منطقه ای در وریخ
بارت لامبرگتس، محقق ارشد در انستیتو مطالعات توسعه بین المللی و کلانشهری دانشگاه آمستردام
کریستف میجر، محقق دپارتمان جغرافیا در دانشگاه هیدلبرگ
کیتی پین، محقق بنیاد جوان (قبلاً در انستیتوی مطالعات اجتماعات محلی و هماهنگ کننده پروژه چند شبکه ای)
گرت پتس، محقق بنیاد جوان (قبلاً در انستیتوی مطالعات اجتماعات محلی)
مارسل رولندتس، محقق دانشگاه آزاد بروکسل
رابرت رولینگ، محقق جدید در انستیتو مطالعات توسعه بین المللی و کلانشهری دانشگاه آمستردام
دانیلا شربگ، عضو اتاق بازرگانی و صنعت کولون
پیتر اشمیت، جغرافیدان دانشگاه دورتمند
مارتین سوکول، مدرس دپارتمان جغرافیای دانشگاه کوئین مری لندن، قبلاً محقق انستیتوی شهری ایرلند در دانشگاه دوبلین بود

فهرست □ ضی

پیتر استافورد، مدیر اجرایی توسعه سیاست و تحقیق در بنیاد صنعت ایرلند، قبلاً محقق انستیتوی شهری ایرلند در دانشگاه دوبلین بود

پیتر تیلور، استاد جغرافیا و راهنمای گروه مطالعه شهرهای جهانی در دانشگاه لوپورو

الین تیرستین، استاد توسعه فضایی در دانشگاه فنی مونیخ، قبلاً استاد برنامه ریزی فضایی زوریخ بود

کریستین ون در مونت، استاد جغرافیا و نایب رئیس دانشگاه آزاد بروکسل

کریس ون اگرات، محقق انستیتو ملی آنالیز فضایی و منطقه‌ای دانشگاه ملی ایرلند، قبلاً محقق انستیتوی شهری دانشگاه دوبلین بود.

مرجین ون در ورف، محقق جدید انستیتو مطالعات توسعه بین‌المللی و کلانشهری دانشگاه آمستردام

دیوید واکر، عضو دپارتمان جغرافیا لوپورو و مشاور تحقیق برای چندشبکه‌ای

www.ketab.ir

مقدمه

پدیده جدید و نوظهور شهرها و مناطق شهری چند هسته ای و چند مرکزی، امروزه در بیشتر حوزه کلانشهرهای جهان در حال پدیدار شدن است. منطقه شهری شهرهای بزرگ چند مرکزی ناشی از یک فرایند عدم تمرکز گسترده از شهرهای مرکزی بزرگ به شهرهای جدید و قدیمی کوچکتر است. بنابراین پدیده شهرهای چند مرکزی و چند هسته‌ای در مناطق وسیع و مناطق شهری شهرهای بزرگ و کلان شهری نیاز به مطالعه و بررسی‌های دقیق علمی دارد. شهرهای چند مرکزی گرچه به‌طور فیزیکی از هم جدا هستند ولی از نظر عملکردی به یکدیگر وابسته‌اند و اطراف یک یا چند شهر بزرگ مرکزی استقرار یافته‌اند. این شهرها عمدتاً به لحاظ اشتغال، جریان‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و ارتباطاتی و اطلاعاتی که از طریق راه‌ها، خطوط ریلی پرسرعت و کابل‌های ارتباطی از راه دور می‌گذرند به یکدیگر مرتبط هستند. بی‌شک این پدیده نوظهور، فرم شهری قرن بیست و یکم است. امروزه تراکم جمعیت شهری بیشتر در کلان شهر و حوزه‌های اطراف آن قرار دارد. ویژگی اصلی این حوزه‌ها و نواحی، درجات متفاوت چند مرکزی بودن آن‌ها است. در این الگو شهرها به صورت شبکه‌ای به هم مرتبط شده‌اند و اطلاعات بیشتر از شهر مرکزی به حوزه‌ها و نواحی پخش می‌گردد. امروزه در اتحادیه اروپا، از چند مرکز گرای شهری به مثابه چشم انداز توسعه فضایی نام برده می‌شود که دارای نقش‌های پایتختی، سیاسی و تجاری می‌باشند. در واقع در سطح منطقه ای پدیده چند مرکزی در راستای نظریه انتشار عمل می‌نماید که نه تنها فضای مکان‌ها، بلکه فضای جریان‌ها را تعیین می‌نماید. در حقیقت مفهوم کامل چند مرکزی بیشتر وابسته به مقیاس است.

جهانی شدن اقتصاد و اطلاعاتی شدن شهرها یکی تغییر در ساخت و کنترل کالا به سمت تولید خدمات پیشرفته، جایگاه ویژه ای در فرایند شهرها و کلانشهرهای چند هسته‌ای و چند مرکزی ایفا می‌نماید. کتاب حاضر که حاصل سال‌ها تحقیق و تجربه پروفسور پیرمال و دکتر کتی پین است، یکی از آثار ماندگار، بی نظیر و ارزشمند در سطح جهان است که در پنج فصل و هفت بخش به رشته تحریر درآمده است که در این مقدمه به برخی فصول و بخش‌های آن اشاراتی مختصر می‌گردد. در فصل اول ظهور شهرها و نواحی چند هسته‌ای و چند مرکزی مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش دوم تلاش‌های جهت اندازه گیری کمی چند مرکزی به عمل آمده است. در این بخش به روش تجزیه و تحلیل اندازه رتبه بندی، اندازه گیری میزان خود مسئولیت و تجزیه و تحلیل جریان رفت و آمد جهت اندازه گیری میزان اتصال روزانه آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. فصل چهارم به تجزیه و تحلیل تبادلات اطلاعاتی بین هشت منطقه مگا شهری می‌پردازد و این کار به وسیله جداول هفتگی رفت و آمد هواپیماها و قطارها صورت می‌گیرد و توده‌های مترامی را نشان می‌دهد. فصل سوم کتاب اولین تلاش در جهت انجام این کار است و مساله به صورت غیرمستقیم دنبال شده است. فصل پنجم کتاب به طور مستقیم‌تر به دنبال پرسشی است که همواره به عنوان هسته تحقیق مدنظر بوده است. در این فصل سعی شده است تا به‌طور مستقیم به اندازه گیری جریان‌های اطلاعاتی بین کارفرماها و مدیران اجرایی در هر ناحیه بپردازد. این کار با تجزیه و تحلیل الگوهای سفر تجاری، تماس‌های تلفنی، تماس‌های کنفرانسی و ارتباطات الکترونیکی صورت می‌گیرد. در بخش سوم کتاب به جای کمیت گرای، به دنبال اطلاعات کیفی پایه است که از

چند مصاحبه با کارفرمایان و مدیران اجرایی در هشت بخش مهم خدمات مهم پیشرفته در هشت ناحیه ذکر شده به دست آمده است. در فصل ششم مکان ادارات در بخش‌های خدمات مهم پیشرفته و خصوصاً دسته بندی آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فصل هفتم تمرکز اصلی بر نقش اطلاعات می باشد و به دنبال درک فرایندهای تولید انتقال و خلاقیت دانش است. فصل هشتم بر روابط میان فضاهای مکان‌ها و جریان‌های فضا متمرکز شده است. اهمیت نیروی کار ماهر و بازارهای کار و اهمیت مکان به ویژه نقش آن چه شهرهای نخست هر منطقه مگا شهری نامیده شده‌اند - را در تولید دانش بررسی کرده است. در فصل چهارم و بخش‌های ۹ تا ۱۶، اعضای گروه‌های تحقیقی در ۸ ناحیه بر برخی ویژگی‌های خاص این نواحی تاکید می‌کنند. در بخش پنجم کتاب که شامل فصل هفدهم است بر پرسش‌هایی مرتبط با سیاست‌ها متمرکز می‌نماید. در این بخش نتایج اصلی به دست آمده است. فصل‌های ۹ تا ۱۶ را پیش از تنظیم واکنش‌های سیاستی جمع بندی شده و در چارچوب متفاوتی ارائه می شود در نهایت بر روی از نتایج کلیدی از کل مطالعه و دستورکاری از پرسش‌های مداوم تحقیق که از آن استخراج شده اعلان می‌گردند. در مجموع ترجمه کتاب حاضر که یکی از آثار گرانبها، ارزشمند و بی نظیر است تأثیرات علمی و بسیار شگرفی در حوزه تحقیقات و منابع برنامه ریزی شهری، شهرسازی، مدیریت شهری، اقتصاد شهری، آمایش سرزمین و برنامه ریزی فضایی، سیاست‌های شهری و جغرافیایی و رشته‌های مرتبط با شهر و منطقه و برنامه ریزی در کشور به جای خواهد گذاشت. امید است این اثر مورد توجه دانشگاهیان و سازمان‌های برنامه ریزی و مهندسی مشاوران و ویژه استاتید و دانشجویان دوره‌های دکتری، کارشناسی ارشد و کارشناسی واقع گردد.

دکتر کرامت‌الله زیاری

استاد تمام دانشگاه تهران

سپاسگزاری

ابتدا می‌خواهیم از هیئت‌های مالی که این مطالعه را امکان پذیر ساختند، تشکر نماییم: دفتر شمال غرب اتحادیه اروپا در لیل و دفتر قائم مقام نخست وزیر در لندن که سرمایه اصلی برای این مطالعه را فراهم نمودند. و همچنین آژانس توسعه جنوب شرقی انگلیس، هیئت برنامه ریزی منطقه‌ای جنوب شرق، هیئت برنامه ریزی جنوب غرب و بنیاد بالزان که سایر سرمایه‌ها را فراهم نمودند.

همچنین از شرکت لندن و هیئت مدیره سیاست شهری دفتر قائم مقام نخست وزیر که به عنوان نهاد میزبان جلسات گروه تمرکز در بخش سوم مطالعات فعالیت داشتند، تشکر می‌نماییم.

علاوه بر این می‌خواهیم تشکر ویژه‌ای از افراد زیر داشته باشیم:

در لیل:

فیلیپ دوکت، کلیر کلمب، ژاکولین آرشر، نیکولا بارت، مونیکا تاناکا، و جین کریستف کارلیر در لندن و گویند فورد:

دفتر قائم مقام نخست وزیر، پل هیلدرت

آژانس توسعه اقتصادی جنوب شرق: تام الکساندر، پل هدسون، دتلف گلتر، آرنو اشمایکر

هیئت برنامه ریزی منطقه‌ای جنوب شرق: مایکل گلیام و جان پاوندر

هیئت برنامه ریزی منطقه‌ای جنوب غرب: کیت وودهد

شرکت لندن: جان واتسون، به خصوص از واحد توسعه اقتصادی شرکت لندن به دلیل اجازه برای ثبت داده‌ها در بخش‌های ۶-۸ تشکر می‌نمایم.

انستیتو مطالعات اجتماعت محلی / بنیاد جوان: گف مولکان، جان استرنس، جیل مک کویش، ترسا نونس، نیک گرین، گرت پتس، دیوید واکر، رون هوپل، آیه آیه سان، تئو تایننگ، ایجل برنتیس به علاوه اندرو پین و ریچارد دیکسون به خصوص اندرو پین که به دلیل تکمیل مجموعه عظیمی از ویرایش‌ها مدیون وی هستیم.

کامیل آداسون که به در شکل دادن و تغییر شکل طرح کتاب کمک کرد.

مدرسه اقتصادی لندن: پل چسایر برای کمک در داده‌ها در مراحل اولیه

در رندستد:

وزارت مسکن، برنامه ریزی فضایی و محیط زیست آلمان به دلیل حمایت‌های مالی بی دریغشان

انستیتو مطالعات توسعه بین المللی و کلاتشپری آمستردام به دلیل کمک‌های مالی جانبی

آنا کورتویچ، پیت پریرجید و اوا استیمیجر برای انجام فعالیت‌های متنوع حمایتی در طول پروژه، و تعدادی از

نمایندگان نهادهای خصوصی و دولتی که با ما در تقسیم دانش‌های ارزشمندشان در طول جلسات گروه تمرکز و مصاحبه‌ها، بسیار مهربانانه برخورد کردند.

در هایدلبرگ:

دانشگاه‌هایدلیبرگ، دپارتمان جغرافیا: پروفیسور پیتر موسیرگر و استفان بروینگ
وزارت علوم، تحقیق و هنر به دلیل کمک‌های مالی
در پاریس:

دانشگاه سوربن: پروفیسور پیر بکوچ، مود سنتاویل، رنان کمبرو، فلاوین کروس، لوئیس دژومنت، فدریک
ملاتوره، فدریک بودیر برای کمک در تحقیق و نگارش بخش ۱۵
آن ماری رومر، نود دیزیان، دومنک لکومت، کاترین والدرا
داتار: وینسنت موسیر
در دوبلین:

انستیتوی شیبری ایرلند، کالج دوبلین: پروفیسور فرانک کانوری، پروفیسور جان یاروود، فرانک مک گنیس برای
کمک ارزشمندش در نقش برداری و دابیل مک اینرنی برای حمایت کارتوگرافیک.
همچنین تمام مصاحبه‌شوندگان و شرکت‌کنندگان گروه تمرکز (مثل تاجران، کارشناسان محلی و بخشی)
که به طور سخاوتمندانه وقتشان را در اختیار ما قرار دادند و دانش خود را با ما تقسیم کردند.
در نهایت تیم تحقیق سپاسگزار ویژه‌ای به آن رودکین بدهکار است که با مهارت و کارایی خود به‌طور
خارق‌العاده این مجموعه را ویرایش کرد و وی با ارائه پیشنهادات خود در جهت بهبود کیفیت کتاب، فراتر از
وظیفه خویش عمل نمود. و فراتر از آن به دلیل آماده کردن موضوعات آکادمیک و حرفه‌ای برای خواننده و
انتشار ژورنالی که همزمان با این کتاب منتشر شد و بعضی از موضوعات را با جزئیات بیشتری بیان کرد، از وی
تشکر می‌نماییم.

WWW.KOPIRII.COM